HET VERSCHIL IN KOPTEKENING BIJ NESTJONGEN VAN ZILVERMEEUW (LARUS ARGENTATUS) EN KLEINE MANTELMEEUW (LARUS FUSCUS)

Lieuwe J. Dijksen

INLEIDING

Jon Fjeldså schrijft in zijn boek "Guide to the Young of European Precocial Birds" (1977) over de verschillen in koptekening van kuikens van zilver- en kleine mantelmeeuw: "This race (fuscus), which nests in the Baltic area and northern Norway, is usually clearly different from Herring-gull due to the more cinnamon brown cast of the down, particularly different on the belly (not the silvery-grey hue of Herring-gull chicks), the more prominent markings on the head, to some extend even the shape of individual spots (e.g., large rhomboid on forehead, triangular on anterior crown, usually wide band instead of two spots down temporal region, and prominent "eye-brow", although no such character is fully reliable for identification)". En iets verder: "The race intermedius seems easy to identify, but some specimens of the British-Faroese-Islandic race graelsii (and may be also the north Russian race heuglini) lack the cinnamon cast, being more like Herring-gull in colour. They still differ, e.g., by the heavy forehead spot (which only rarely is rhomboid)".

In 1980 kwamen in het duingebied Westerduinen/Bleekersvallei op Texel, voor het eerst vier paar kleine mantelmeeuwen tot broeden in de zilvermeeuwenkolonie. Daardoor was ik in de gelegenheid de bovenvermelde verschillen te toetsen. Des te interessanter omdat de kleine mantelmeeuwen alle een zeer donker gekleurde mantel hadden. Alleen onder goede belichting was er verschil in het zwart van vleugelpunten en van mantel en vleugels te zien. Mogelijk behoorden ze dus tot het ras intermedius, waarvan de jongen gemakkelijk te herkennen zouden zijn.

ONDERZOEK

In de eerste week na het uitkomen fotografeerde ik de kopjes van de kuikens van de kleine mantelmeeuwen. Bovendien, ter vergelijking, een zelfde serie van zilvermeeuwen (figuur 1 en 2).

Figuur 1:

Koppen van 8 kleine mantelmeeuwkuikens. Westerduinen/Bleekersvallei 1980.

Heads of 8 chicks of Lesser Black-backed Gull. Texel, 1980.

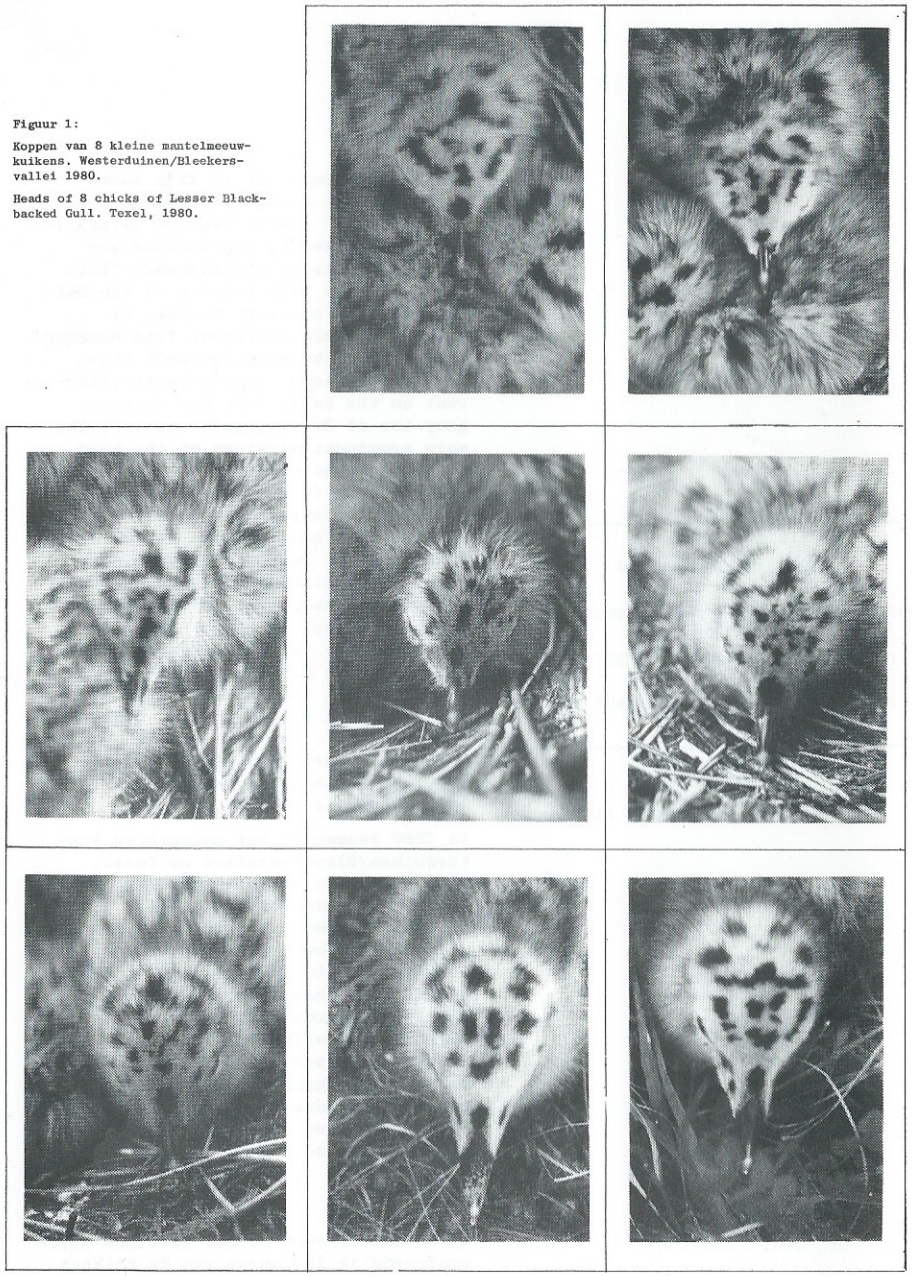

Figuur 2:

Koppen van 8 zilvermeeuwkuikens. Westerduinen 1980.

Heads of 8 chicks of Herring Gull. Texel 1980.

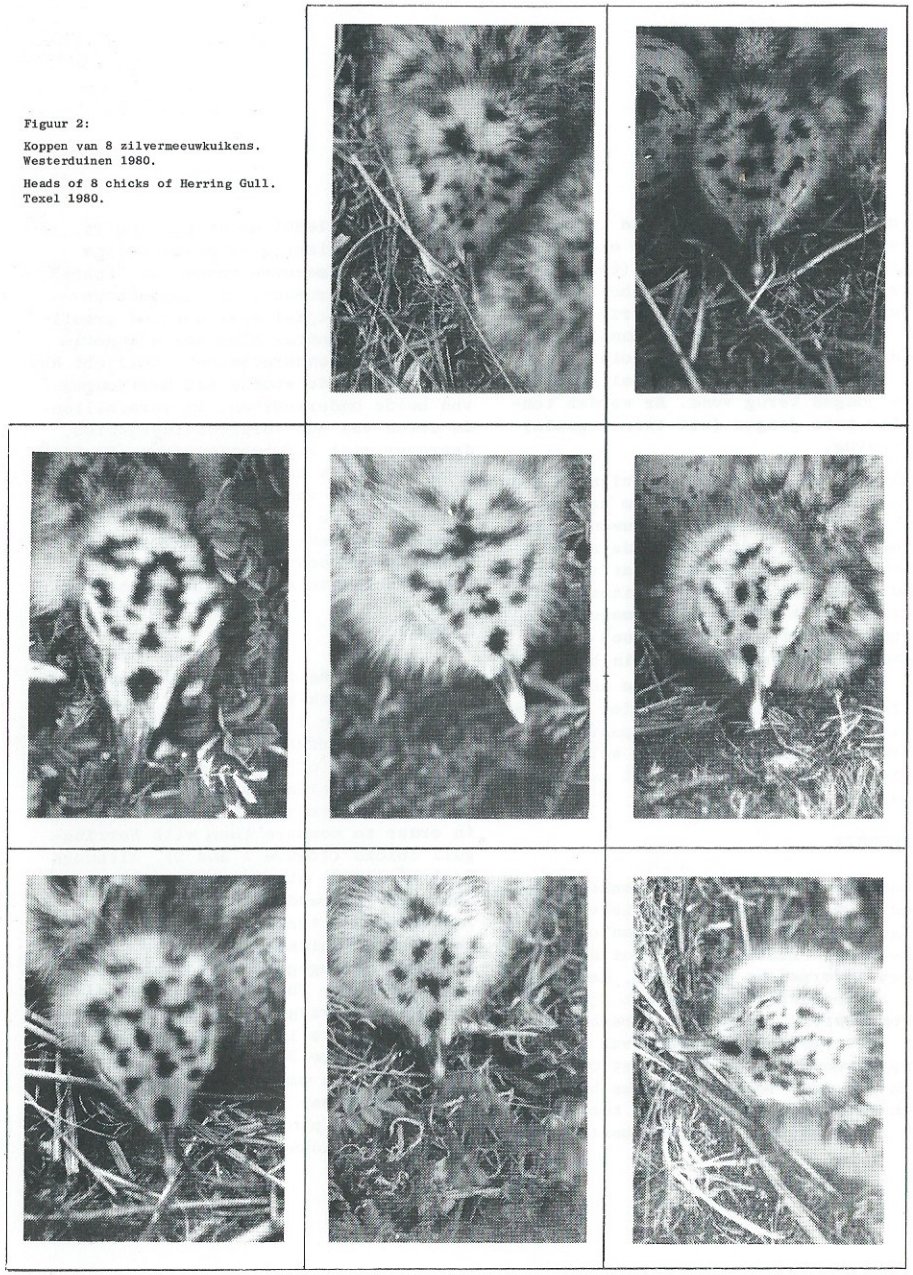

De mantelmeeuwen hadden drie legsels met drie eieren en één met twee eieren. Deze laatsten bleken onbevrucht (één van de oudervogels was nog niet geheel uitgekleurd: poten nog vleeskleurig en nog wat bruin in enkele handpennen). Van de andere legsels kwamen alle eieren uit, zij het dat ik van één legsel slechts twee jongen terug vond. Er werden tenslotte twee jongen (uit twee legsels) vliegvlug.

Zoals uit de foto's blijkt zijn er geen duidelijke verschillen in de koppatronen van de kleine mantelmeeuwen en zilvermeeuwen te zien. Bij beide soorten is er een aanzienlijke variatie. Opvallend is wel de duidelijke uitgebreidere voorhoofdvlek van de zilvermeeuwen, vergeleken met het statistisch tot stand gekomen "gemiddelde" in het boek van Fjeldså (figuur 3). Alle acht kleine mantelmeeuwen misten bovendien een kaneelbruin waas. In de 1200 paar grote zilvermeeuwenkolonie zag ik wel regelmatig kuikens van deze soort met zo'n waas.

DISKUSSIE

Uiteraard zijn er uit deze enkele gegevens nauwelijks konklusies te trekken. De gegevens roepen wel vragen op. Als deze kleine mantelmeeuwen tot de ondersoort intermedius behoorden, dan waren ze, in tegenstelling tot wat Fjeldså verondersteld, niet te onderscheiden van zilvermeeuwen op grond van kleur en kopppatroon. Het is daarnaast ook mogelijk dat deze vogels, ondanks hun donkere mantel en vleugels, toch tot het ras graellsii gerekend moeten worden. Spaans (1980) meldt dat ook in Engeland regelmatig donkermantelige kleine mantelmeeuwen tussen de "echte" graellsii's broeden. Hij spreekt er zelfs zijn twijfel over uit, of graellsii en intermedius hier wel subspecifiek zijn te onderscheiden. Wellicht kan een uitgebreide studie van nestjongen van beide ondersoorten, in verschillende delen van hun verspreidingsgebied, daarover meer informatie geven. Fjeldså stelt namelijk ook dat de complexe kleurpatronen van de kuikens van nestvlieders in de evolutie weinig verandering hebben ondergaan, waardoor veel te weten is te komen over de relaties tussen verwante soorten (ondersoorten).

SUMMARY

In 1980 for the first time four pairs of Lesser Black-backed Gulls (Larus fuscus subspec.) were breeding in the gullery Westerduinen/Bleekersvallei, on the island of Texel. All birds had very dark mantles. The author photographed the heads of the eight chicks, in order to compare them with Herring-gull chicks (figure 1 and 2). Although Fjeldså (1977) states that chicks of the race intermedius seem easy to identify, and that there are differences between chicks of the race graellsii and Herring-gull, the pictures do not show that. The forehead spot of the Texel Herring-gulls differed widely from the statistical found spot by Fjeldså (figure 3). The author presumes that this dark mantled Lesser Black-backed Gulls may also belong to the race graellsii and proposes further investigations on chicks of both races.

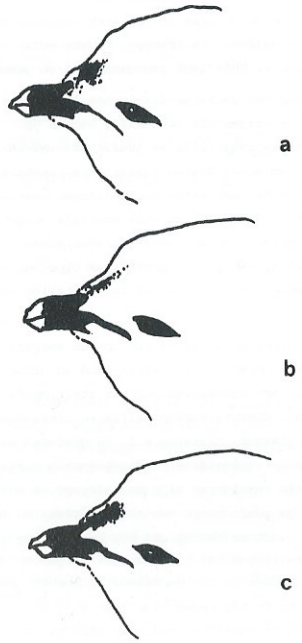

Figuur 3:

Voorhoofdsvlekken bij:
kleine mantelmeeuw, a: fuscus
" " , b: graellsii en
zilvermeeuw, c.
Naar Fjeldså, 1977.

Foreheadspots of:
Lesser Black backed Gull, a: fuscus
" " " " , b: graellsii and
Herring Gull, c.

By Fjeldså, 1977.

LITERATUUR

Fjeldså, Jon. 1977. Guide to the Young of European Precocial Birds. Tisvildeleje, 1977.

Spaans, A.L. 1980. Verslag "First International Symposium on the Laridae". Het Vogeljaar, 28: 192 - 193.

Adres: Fonteinsweg 9,
1797 RK DEN HOORN - Texel.